

verpakkingen voor levensmiddelen

informatieblad 35 / 2 juli 2003

Wetgeving

Verpakkingen en gebruiksartikelen, welke met levensmiddelen in aanraking komen of hiertoe bestemd zijn, moeten voldoen aan het Verpakkingen- en Gebruiksartikelenbesluit (VGB), onderdeel van de Warenwet. Dit besluit stelt dat verpakkingen geen stoffen in zodanige hoeveelheden aan eet- en drinkwaren mogen afgeven of kunnen afgeven (migratie), dat ze een gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Ook mogen verpakkingen of gebruiksartikelen niet op onaanvaardbare wijze de eet- of drinkwaren veranderen voor wat betreft de samenstelling, geur, smaak, kleur en consistentie. Verder moeten ze zich in zindelijke staat bevinden.

De Europese kaderrichtlijn 89/109/EEG geeft in het algemeen de eisen waaraan zogenaamde "food contact materials" moeten voldoen. Deze richtlijn is opgenomen in het VGB.

Verskillende materiaalsoorten

De Regeling Verpakkingen en Gebruiksartikelen (RVG), onderdeel van de Warenwet, geeft uitvoering aan het VGB. Verpakkingen en gebruiksartikelen kunnen uit verschillende materialen worden vervaardigd. In deze regeling wordt een tiental materialen onderscheiden:

1. kunststoffen
2. papier en karton
3. rubberproducten
4. metalen
5. glas en glaskeramiek
6. keramische materialen en emails
7. textielproducten
8. geregenereerde cellulose
9. hout en kurk
10. deklagen

Het VGB werkt met positieve lijsten, dat wil zeggen dat alleen die stoffen mogen worden gebruikt ter vervaardiging van de verpakking of het gebruiksartikel, welke op de lijst vermeld staan. Voor iedere materiaalsoort zijn lijsten van uitgangsstoffen, hulpstoffen en additieven opgesteld. In het algemeen geldt vaak een globale migratie limiet van 60 mg/kg levensmiddel. Voor sommige stoffen is op basis van hun toxische eigenschappen een specifieke migratielimiet (SML) gesteld of een maximaal restgehalte in het eindproduct (QM). Daarnaast worden ook (migratie) eisen gesteld aan het eindproduct, bijvoorbeeld voor reactieproducten.

Op EU niveau is voor de meeste materialen geen geharmoniseerde wetgeving aanwezig. Voor kunststoffen is een speciale richtlijn opgesteld (2002/72/EG), welke positieve lijsten van monomeren en additieven bevat. Ook voor het monomeer vinylchloride (78/142/EEG), geregenereerde cellulose (93/10/EEG), keramische materialen (84/500/EEG) en epoxy deklagen (2002/16/EG) zijn richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in Nederland opgenomen in de RVG. De Raad van Europa heeft resoluties opgesteld voor siliconen en deklagen en werkt momenteel aan het opstellen van resoluties voor papier, karton, rubber, hout, kurk, metaal en drukinkten. Zolang geen Europese richtlijnen zijn opgesteld voor de overige materiaalsoorten, geldt de nationale wetgeving, in Nederland dus de RVG.

Testmethodes voor migratie

De migratie van een stof vanuit de verpakking naar het levensmiddel moet bij voorkeur in het levensmiddel zelf worden bepaald. Dit geeft het meest reële beeld van blootstelling van consumenten aan deze stof. Er zijn ook een aantal voedselsimulanten aangewezen waarmee de migratietest mag worden uitgevoerd, dit zijn gedestilleerd water, 3% azijnzuur in water, 10% ethanol in water en olijfolie. De voedselsimulant en testcondities (tijd en temperatuur) worden in Bijlage B van de RVG voorgeschreven.

Hervulbare verpakkingen

In Nederland is hervullen van verpakkingen toegestaan. Voor dit gebruikte materiaal gelden dezelfde eisen (VGB, RVG) als voor nieuw materiaal. Aan hervullen van verpakkingen kleven enkele risico's. De verpakking kan stoffen absorberen. Soms kunnen deze stoffen niet afdoende worden verwijderd tijdens het schoonmaken van de verpakking en worden ze bij hervullen weer afgegeven aan het levensmiddel. Een ander, moeilijker beheersbaar risico is het onjuist gebruik van verpakkingen door consumenten. Voorbeeld hiervan is het gebruik van PET-flessen voor opslag van chemicaliën zoals bestrijdingsmiddelen, terpentine of wasverzachter.

Recyclen van verpakkingen

In de RVG staat uitsluitend iets vermeld over het gebruik van oud papier en karton ter vervaardiging van verpakkingen voor levensmiddelen. De Voedsel en Waren Autoriteit/Keuringsdienst van Waren is van mening dat de RVG het gebruik van gerecyclede materialen niet verbiedt. Voor verpakkingen gemaakt uit gerecyclede materiaal gelden dan dezelfde eisen als voor nieuwe verpakkingen

Papier, karton en blikverpakkingen worden in Nederland reeds veelvuldig gerecycled tot verpakkingen voor levensmiddelen. Ook de recycling van PET tot verpakkingsmateriaal is in opkomst.

Hygiëne van verpakkingen

In het VGB wordt geëist dat een verpakking zich in zindelijke staat bevindt. In tegenstelling tot de chemische normen, zijn er geen microbiologische normen gesteld voor verpakkingen van levensmiddelen. Verpakkingsproducenten worden zich meer en meer bewust van het feit dat ze onderdeel zijn van de productie van levensmiddelen.

De hygiëne krijgt hierdoor steeds meer aandacht. Er is inmiddels een hygiëncode verschenen voor de golfkartonindustrie (Hygiëncode voor de Nederlandse Golfkartonindustrie, Vereniging Golfkarton, april 2000).

Een mogelijkheid is om verpakkingen voor het afvullen te desinfecteren. Hiervoor kunnen desinfectiemiddelen worden gebruikt, zoals waterstofperoxide. Echter deze kunnen door de verpakking worden geabsorbeerd en afgegeven worden aan het levensmiddel. Hieraan zijn strenge (migratie)limieten gesteld. Enkele nieuwe methodes, die nog in de kinderschoenen staan, zijn hogedruk-behandelingen, gepulseerde elektrische velden en doorstraling (UV, gamma, elektronen). Deze behandelingen kunnen het verpakkingsmateriaal beïnvloeden en daarmee ook de migratie van stoffen naar het levensmiddel. De behandelde verpakkingen moeten blijven voldoen aan het VGB en de RVG.

Klachten ten gevolge van verpakkingen

De Voedsel en Waren Autoriteit behandelt klachten van consumenten over producten. Een geur- of smaakafwijking van het voedsel kan veroorzaakt worden door een vluchtige stof welke in het verpakkingsmateriaal aanwezig is. Voorbeelden zijn restanten van monomeren (styreen, caprolactam) of oplosmiddelen (undecaan, toluen, butylacetaat).

In veel gevallen zal migratie van stoffen naar het levensmiddel geen waarneembare geur- en smaakafwijking veroorzaken. Ongewenste migratie van stoffen kan alleen analytisch worden vastgesteld.

Voor klachten kunt u bellen met de Warenklachtenlijn van de Voedsel en Waren Autoriteit 0800 0488.

Waar vindt u meer informatie?

Staatsbladen worden uitgegeven door:

SDU Servicecentrum Uitgeverijen

Postbus 20014

2500 EA DEN HAAG

tel: 070 - 378 98 80

fax: 070 - 378 97 83

De complete Warenwet wordt o.a. uitgegeven door:

Koninklijke Vermande B.V.

Postbus 20

8200 AA LELYSTAD

tel: 0320 – 23 77 77

fax: 0320 – 22 63 34

Internet:

- Voedsel en Waren Autoriteit: www.vwa.nl
- Wetgeving Europa: www.europa.eu.int/eur-lex/nl/index.html
- Scientific Committee on Food: europa.eu.int/comm/food/index_nl.html
- Nederlands Verpakkingscentrum: www.nvc.nl
- Synoptisch document dat alle stoffen omvat die in de plastic richtlijn (incl. amendementen) zijn opgenomen: cpf.jrc.it/webpack/

NB: Ondanks dat geprobeerd wordt de infobladen zo up-to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wetgeving is bepalend. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Indien u over de inhoud van dit informatieblad vragen heeft, kunt u zich wenden tot de gratis Warenklachtenlijn van de Voedsel en Waren Autoriteit/Keuringsdienst van Waren, telefoon 0800 0488, Postbus 19506, 2500 CM DEN HAAG, internet www.vwa.nl